

Svensk förening för informationspecialister, SFIS är en yrkesförening med en anrik historia (över 80 år, *tidigare Tekniska Litteratursällskapet, TLS*) där främst fackbibliotekarier från offentlig verksamhet och anställda inom näringslivet samlats kring frågeställningar rörande samhällets behov av informationsförsörjning och medlemmarnas behov av kompetensutveckling. Informationsspecialist är en vanligt använd yrkesbenämning för bibliotekarier och andra yrkesutövare med en snarlik, kompletterande eller fördjupande funktion inom special- och forskningsbiblioteken. Den används också för yrkesutövare inom näringslivet.

En av de större frågorna inom universitets- och högskolesfären är kostnaderna för tidskriftsprenumerationer. Nya publiceringsmönster så som *Open Access (OA)*, vilken uppstått vid sidan om de etablerade förlagens verksamhet förordas ofta som publiceringsform. Samtidigt behöver informationssamlingar både digitalt och i tryck metodiskt fortsätta att byggas upp för att tillgodose ett heltäckande spektrum av kvalitativ information med historiskt djup.

SFIS förordar en nationell medieförsörjningsplan med ett gemensamt ansvar för samlingarnas bevarande. Återupprätta ansvarsbiblioteken, och/eller upprätta en nationell depå, likt den modell som tillämpas Norge. Risker för historielöshet föreligger då de idag utbredda idéerna om att omvandla biblioteksrummens funktion till att mer vara ett torg för möten, i kombination med den vidare mediala digitaliseringen, kan komma att överskugga de grundläggande litteraturförsörjningsaspekterna som är nödvändiga för att upprätthålla den substantiella kunskapsbasen. Vi förlitar oss i allt för stor utsträckning till att andra tar ansvar för försörjningslinjerna. Detta kan dessutom slå ojämlikt mellan de större och mindre lärosätena, utifrån ekonomiska förutsättningar.

I samhället pågår en teknisk utveckling som förändrar förutsättningarna i stor stil. Vi ska beakta och uppmärksamma de möjligheter detta ger vår sektor. I strategin bör det ex vis uppmärksammas två viktiga trender som belystes under SFIS årskonferens 2018 av professor Joacim Hansson och professor Jan Nolin. Den ena är utvecklingen av nya kompetenser och funktioner för bibliotek/bibliotekarier i riktning mot en växande specialisering (Åström & Hansson, 2013; Hansson, 2018). Den andra trenden är ett växande behov av *data governance* och *information governance* som följer utvecklingen av GDPR på EU-nivå och mer allmänt den digitala utvecklingen. Bibliotek kan som organisation genom utveckling komma att erbjudas utvidgade möjligheter i och med behovet av *governance* av forskningsdata som information (Nolin, 2018; Foster, McLeod, Nolin, & Greifeneder, 2018). Stora förändringar väntar inom tjänstesektorn och produktion pådrivna av digitalisering, artificiell intelligens och automation av arbete.

Vidare kan biblioteken spela en viktig roll med naturligt stöd kring lärosätenas egen publicering. Med hjälp av *digital humaniora* skulle biblioteken också kunna få en betydande roll som skyltfönster för den forskning som bedrivs på lärosätena, alternativt använda visualiseringsteknik som verktyg i lärandet och kommunikation.

Sverige har ambitionen av att vara en **kunskapsnation, innovationer** krävs för att föra ett samhälle framåt. Målet med en nationell strategi måste då vara att säkra tillgänglighet och spridning av kunskap och bidra till framtida innovativ kraft. **Vi förväntar oss ett hållbart förhållningssätt till förvärv och kunskapsproduktion vad gäller informationsförsörjning för forskare, studenter och privatpersoner.** I detta inkluderar vi kommande omställningar i ett arbetsliv där allt fler kan komma att vara egenanställda eller anställda i tillfälliga arbeten. Strategin bör därför säkerställa att fri tillgång till kunskap och forskningsresultat när utanför akademien, i enlighet med den tredje uppgiften.

SFIS beklagar en trend där allt fler special- och företagsbibliotek läggs ner. Vi uppskattar att detta lyfts fram i utkastet till den nationella biblioteksstrategin (s. 58). Vi skulle dock vilja att den nationella strategin än mer poängterar dessa biblioteks vikt i informations-ekonomin. Nedlagda bibliotek lämnar ofta ett betydande vakuum efter sig där i bästa fall delar av dess funktioner bakas in i andra verksamheter, en form av osynliggörande av grundfunktion vilken ibland är pådriven av en missriktad otydlig moderniseringsiver.

SFIS ser även ett stort behov av kompetensutveckling bland personalen i takt med att verksamheten på bibliotek blir allt mer diversifierad och specialiserad (ex vis bibliometri, digital humaniora, juridik, data governance, competitive intelligence bl. a.).

Viktiga principer i samhället är mångfald och inkludering. Vi behöver bredda definitionen av dessa begrepp till att också omfatta kognition och olika lärandestilar. Det har på senare år börjat komma forskning som styrker att analoga och digitala texter, och olika redskap har olika för- och nackdelar som vi gör klokt i att beakta. Det digitala mediet är fantastiskt som bärare och distributör av information, men inte nödvändigtvis det bästa för lärandet (Singer Trakhman & Alexander, 2017).

SFIS förväntar sig att man långsiktigt tar ansvar för individens olika lärandeformer och olika kognitiva processer vad gäller läsandevariationer (tryckt, e-media, inläst, djup- och översiktsläsning m m) och rätten att välja.

I strategin borde det också finnas plats för professionella föreningar som SFIS avseende kollegialitet och kompetensutveckling. Inom biblioteksvärlden, i Sverige såväl som internationellt, har yrkesföreningar sedan länge varit viktiga kanaler för överföring och delning av nya kunskaper bland medlemmar. SFIS önskar att biblioteken uppmuntras att stödja dessa föreningar.

SFIS ligger i linje med iSchool-konsortiets inriktning som är tvärvetenskapligt baserad på bibliotekaspekter inom ämnesområdena som ex vis: *information science, library science, information technology* och *informatics*.

Sammanfattningsvis gäller:

Överordnad samordning måste till där det säkerställs att fack-, forsknings-, skol- och folkbibliotekens respektive behov säkras. Specialisering och identifiering av informationsprofessionen behövs och är nödvändig. Forskningens behov av informationsförsörjning måste tillgodoses. Kunskap och innovation kräver väl fungerande informationsförsörjningslinjer.

Norges Forskningsråd har formulerat sig enligt nedan:

”Bibliotekene i Norge omfatter både folkebiblioteker og fag- og forskningsbiblioteker. Folkebibliotekene betjener i videste forstand allmennheten, og de gir dessuten en tilgang til fag- og forskningsbibliotekene. Fag- og forskningsbibliotekene, herunder universitetsbibliotekene, bistår i forskernes publiserings- og formidlingsprosess, yter bistand til brukere i egen institusjon og til eksterne brukere, nasjonalt og internasjonalt, bl.a. via veletablerte nettverk. Formidling av kunnskap er den primære oppgaven. Vesentlige trekk ved de norske bibliotekjenestene er at de er gratis og fins i alle landets kommuner.”

Källa:

https://www.forskningsradet.no/bibliotek/publikasjoner/strat_allmenforskformidl_norsk/allmenf-7.html

Därtill kan läggas strategin för utveckling av folkbiblioteken.

https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/2016/09/nasional_bibliotekstrategi_2015-2018.pdf

Elisabeth Hammam Lie
Ordförande, SFIS

Referenser:

Foster, Jonathan, McLeod, Julie, Nolin, Jan and Greifeneder, Elke (2018). Data Work in Context: Value, Risks and Governance. *Journal of the Association for Information Science and Technology*. In Press.

Hansson, Joacim (2018). *Nya omvärld, nya behov. vad iSchool-rörelsen innebär för utbildningen av informationsspecialister*. Föredrag på SFIS Årskonferens 2018. Opublicerat.

iSchools. Se: <https://ischools.org/>.

Nolin, Jan (2018). *”Information governance”, informationsspecialister och Framtiden*. Föredrag på SFIS Årskonferens 2018. Opublicerat.

Singer Trakhman, Lauren & Alexander, Patricia. (2017). Reading on Paper and Digitally: What the Past Decades of Empirical Research Reveal. *Review of Educational Research*. (In Press). 10.3102/0034654317722961.

Svensk Förening för Informationsspecialister (2018). Informationsspecialistens kompetensområden. Hämtad från <https://www.sfis.nu/om/kompetensomraden>.

Åstrom, F., & Hansson, J. (2013). How implementation of bibliometric practice affects the role of academic libraries. *Journal of Librarianship and Information Science*, 45(4), 316-322. doi:10.1177/0961000612456867.